

Dertli baş -6/ romanyn dowamy

Category: Kitapcy,Romanlar,Sözler

написано kitapcy | 24 января, 2025

Dertli baş -6/ romanyn dowamy 11.

Ýurtda uruş barýardy. Onuň başlanyna üç ýyl geçenem bolsa, soňy görünmeýärdi. Şol günleriň gijeleri hem edil adamlaryň ýüregi kimin sowukdy. Iki-ýeke eşek aňnyryp, it üyräymese, obada sygyrlar molap, horaz gygyrjak gümany ýokdy. Il bende-de iýere owkat galmandy. Adamlar galla baryny fronta iberip, özleri ölmezdi halda güzeran dolaýardylar. Gün içinde bir gezek gazanyň gulagy gyzanokdy, tamdyrlarda nan ýapylanokdy... Daňyň ümüş-tamşynda išikde at dükürdisine Gülmusa eje başyny ýassykdan galdyryp, diňşirgenip oturdy. So pille gelni Gülowserem oýandy. Gapy batly-batly kakylty. Gülmusa eje gapa golaý duran ýerinden gygyrdy:

– Kimsiň?
– Gülmusa, dogan gorkmaň. Men oba şurasynyň başlygy Mele. Ýanymda raýon harby komissariyatyn dan adam bar. Olar sizi görmek üçin gelipdirler.

Gülmusa Meläni sesinden tanady-da, gapyny açdy. Çyranyň ölçügsi ýsygyna onyň ýüzi zordan saýgarýardy.

Gülmusa eje giňlige salyp gepledı.

– Näme habar Mele, eýgilimki?
– Eýgilik bolsa, şeýdip ýüzümüz garaňka tutup geljekmi, dogan?

Bu mahal bäbegini gujagyna gysan Gülowser hem işigiň agzyna dykylyp geldi.

– Bimahal çagynda ärsiz-erkeksiz tünege topar gurap gelmäňiz gowulygyň alamaty-ha däl – diýip, ýäşmak astyndan eşidiler- eşidilmez madyrdady. Oňa üns berenem bolmady.

– Gülmusa, dogan, ine, bi ýoldaşlaryň bize gelmeginiň sebäbi bar.

– O nämäniň sebäbi, bahymrak aýtsaňyzlaň, ýüregim agzymdan çykyp gelýä. – Ýäşmakdan çykan sözlerde Gülmusa ejäniň ýüreginiň barha howpurgaýandygyny aňmak kyn däldi. -Bize

dahylly işmi?

– Hawa, bu hut hemmämize dahylly iş.

– Gep güyükletmän aýdyp bolmaýarmyka?

Mele Gülmusa ejäniň bu gürrüňinden soň sesini has-da gataltdy.

– Aýtmanmy, baý aýdarys-a. Siziň Narlyňyz ýanyна birkuç oglany alyp, frontdan gaçypdyr. Onuň Eýran ýurduna aşanyny bize habar berdiler.

– Bu nähili gürrüň boldy? Eý, toba. – Gülmusa eje ýaşmagyna elini ýetirdi. – Urşa äkiden özüz, indem gaçyrdyr diýyärsiňiz. Gör neneň masgaralyk!

– Bu gynansagam şeýle. Narly Watanyňa dönüklik etdi. Indem näme, gaçgak adam iru-giç öýüne, maşgalasyna dolanaymaly. Biziň çakyryza görä, ol o ýanda uzak eglenmez. Geler, hökman geler. Özem ýüzüni garaňka tutup geler. Biziň bu barada size duýdyrmak borjumyz. Öyüňizi garawullamagymyz hem gerek. Siz bolsa ony gören dessiňize habar ediň. Şeýtseňiz, siziň üçinem, biziň üçinem gowy bolar. Ýogsam...

– Ýogsamy näme, şonam eşidip galaýsak? Haýbatmy?

– Isle haýbat diýip düşüniň, isle-de duýduryş. Bu adamlaryň ellerinde möhürlü hatlaram bar. Gaçgagyň, Watanyňa dönüklik eden adamyň tutuş maşgalasynam obadan göçürmeli. Ine, şol hatda ýazylan zat. Men şoňa gynanýan. Ýone gam çekmäň, men ogluňydzan belli-külli habar bolýança, size zat diýdirmen.

Gülöwser goram-gowşak boldy. Ol gujagyndaky bäbegi baryp düşeginde ýatyrdy. Soň onuň gulaklary gapylan ýaly zat eşitmedi. Ýogsam ol harby eşikli adam gaýynaya nämedir bir zatlary okap berýärdi, ony Mele arçyn türkmençeläbem düşündirýärdi...

Şol günden başlabam Gülmusa ejäniňem, gelniniňem ugry bolmady. Köçä, oba arasyňa çykmaga-da il-ulusdan, obadaşlaryndan utandylar. “Ýeri, edýäniň näme, oglum. Dönüklik biziňkilere ýaraşmaz. Kimden sapak aldyň guzym, indi kim seniň dadyňa yetišer?” Ol üç-dört günlüp içini gepledip gezdi.

Aradan ýigrimi gün çemesi wagt geçipdi. Narly yzyna dolanmadam, ondan habar-hatyram düşmedi. Harby komissariatdan welin olaryň öýüne gatnaw kesilmedi. Günde-günaşa bimaza edilip, üstlerine haýbat barysy atyldy.

Soňky günler Gülmusa ejäniň ýüregi nämedir bir zatlary syzýardy. Narly o ýana aşan bolsa, ol hökman daýylarynyňka barandyr. Bardygy ony Nowruzyň öz penasyna aljakdygyna, hossar çykjakdygyna gözü ýetip durandyr onuň. Bu hökman şeýledir. Şu oýlary kellesine getiribem, gelni Gülöwsere sala saldy.

– Gelin, görýäň-ä. Dönüğüň maşgalasy diýip bizi ol berilýänje ölmözdi bugday paýymyzdanam kesdiler. Ýurtdan göçüriljek günümüzem daşda däl. Şoň üçinem, gel, men bir bagtymy synap göreýin

– Nämə etsem diýýäň, enesi?!

– Eýrana gidägede Narlyny tapsam, baryny bolşy-bolşy ýaly gürrüň bersem, ony höre-köseläbem alyp gaýtsam. Hä, neneň görýäň? Başararmykmak?

– Bilmedim-dä. Gaçmagy ýüregine düwen bolsa, yzyňza düşup geläýermikä? Hemmämizden geçer welin, gelmez. Häzir geläýse, özüne niçeme ýylyň gazamadynyň garaşýandygyny ol bilipjik durandyr.

– Onyň-a dogry, gelin, arkasyna-ha kakmazlar. “Eliň bilen etdiňmi, egniň bilenem çek” diýerler. Dogry-da, ol sebäpli bi çagalarda, bizde nämə günä bar? “Günäliň oduna bigünä ýanar” etmek bolmaz ahyryn. Belki, men oňa şu zatlary düşündirip bilerin.

– Onçasyny özüňiz biliň, enesi. Ýogsa-da siz nädip o ýana geçersiňiz? Serhet saklawy ozalkylardanmam berkmişäin.

– Wah, oglumy getirip biljegime gözleri ýetse, höküwmediň özem eltip geler-le welin, ýamany ol şol taýda bar bolsa diýsene.

– Ýok bolsa, ýoklugyny aýdarsyň-da. Belki ol gaçanam däldir. Gülmusa eje Narlyly meseläni bişirdim edip, Oba şurasynyň başlygynyňka bakan höwür- hyjuwly ýöredi...

Oňa serhetden agansoň öz dogduk obasyny gözläp ýörmeli bolmady. Gülmusa bu aralygy Garabäpbe pahyr bilen telim gezek geçipdi. Kakasynyň olary bir ata mündürip, pata berip goýbereninden bäri-de ýigrim baş ýyl geçipdi. Şol günüki ýolda bolan waka onuň ömür ýadynda galypdy.

Ol Çukur obasyna golaýlapdy. Öz öýleriniň, çagalyk ýyllarynyň geçen ýerlerini görüp, gözüniň owasy ýaşdan doldy. Kakasy Salman baýyň, ejesi pahyryň oturyp-turan ýerleri göz atuwyna

geliп direldi. Ony giп kүnreli howluda garшy alan Nowruz baýyň özi boldy. Гюlmusa ony gorenden tanady.

– Nowruz! – Ol sen-men ýok, baryp ony gujaklady. – Gardasym, gardas janyм.

Nowruz aňka-taňka boldy.

– Nireden cykdyň, uýam, didaryňzy görmäge zar bolduk.

– Takdyrym meni su ýerik getirdi. Didaryňzy görmek bagty bar ekeni, indi olsem-de armanym ýok. Men oglumy yzarlap geldim...

Tanyş ses esiden Narly daş cykdy.

– Eje!

Eneli-ogul gujaklaшyp, kän oturdy. Гюlmusa ejäniň aglamakdan ýüzi kesmekläp, gözleri pökgeripdi. Ol aglap oturyşyna:

– Hany Nargül ejem görnenok-la? – diýdi.

– Ejem doganlarynyňka gidipdi, seniň geleniňi eşitsedi, uçupjyk gelerdi. Men onuň yzyndan adam iberäýerin.

– Ýok, Nowruz, oňa meniň wagtym ýok. Men häziriň özünde yzyma dolanmaly. Serhetde maňa garaşyp oturandyrlar. Jany sag bolsa bolýar.

– Aşgazanyň diýip, öny iyiп-içip bilenok. “Wah, giýew bolsady” diýip, hemise Garabäpbäň adyny tutup ýör.

– Näşin aýdýaň. Garabäpbe bolan bolsady, bir alajyny ederdi. Ыone agyryly aşgazanyň nä dip bejerilýänini menem aýdyp bilerdim. Bir-ä mekgejöweniň gulpagyny gaýnadyp içirderdi. Birem ýandagyň dänelän mahaly başyny alagada gaýnadyp bererdi. Aý, ol her kimi bir tär bilen bejererdi-dä, bägül bilenem aşgazany bejerip bolar diýýärdi. Başga bir zat ýadymda. “Keýik böwregi” diýilýän ösümlik diňe aşgazany bejerýändir” diýerdi. Wah, onuň bilmeýän zady barmydy näme? Siz ejeme aýdyň, meň agzan zatlarymy berjaý etsin, sagalyp ötägider.

– Ejem gorgülini dert basypdyr. Aýaklary gury agyryp ýatyranok.

– Onuň çäresem bar. Goýny soýan badyňza onuň derisini aýaklaryna geýdirip saklaň.

– Bä, uýam, sen-ä tebibem bolaýypsyň.

– Tebiplik nire, zat nire? Garabäpbe pahyrdan esiden, goreн zatlarym. Hälem köpýsi ýadymdan çykyşypdyr. Seň özüň neneň, Nowruz? Janyň sagmy? Köne derdiň gaýtalanok dälmi?

- Hudaýa şükür, saglygymdan nägile däl. Soňky günler birneme kükregim agyrjak ýaly edýä, aý, olam sowukdan-beýlekidendirdä. Ýogsa-da hany sen tebip bolsaň, maňa-da bir derman salgy ber!
  - Kükregiň agyrsa, owlagyň bagryny sary ýag bilen gowrup iýiber. Ol meniň özümde-de bolupdy.
Olar öňlerine çáý-nahar aldylar.
  - Uýam, ýurduňyz neneň, dogan-garyndaşlar sagmy? – Nowruz Gülmusadan sorady.
  - Ýurdumyzda uruş gidýär. Paşist bilen garpsyldy. Ilki-hä tutha-tutluk, basha baslyk, adam bary öýjügi bozulan balarysy ýaly derbi-dagyn boldy. Bigünä adamlar gyrgyna berildi. Garabápbe-de... Narly gürrüň berendirle. O pahyryň nirede jaýlanylanam belli bolmady. Indem her günde urşa adam iberilýär. Dogrusy, adamam galmadı obada. Gelýänem ýok, iki-ýeke maýyp-müjrüp bolaýmasa. Ine, Narly hem özi yaly oglanlar bilen urşa diyip gidipdi. Höküwmet onuň bärík geçen gününden habarly.
  - Eje jan, sen bir zada düşüň. Gitler diýen basybalýy öňünden çykan adamlary ýalmap-ýuwdup gelýä diýyä, asyl olaryň öňünde durar ýaly dälmişin. Onsoň bizem bu gýrrüňi eşitdik-de, iki-üç oglan bolup, başymyzy aman gutaralyň diýdik. Men-ä öz daýymyňka gaýtdym. Olar hem obalara siňdiler. Barybir, bizi tapyp bilmezler diýişdik.
- Gulmusa oglunyň gürrüňiniň soňuna deniç garaşdy, sözünü bölmedi.
- Hawa, oglum, sen-ä uruştan gaçyp, başyňy gutaryapsyň. Biziň başymyzda welin itiň günü. Iýenimiz- iliň-günüň gargsy, “dönügiň maşgalasy” diýibem köçä çykarlyggymyz galmadı. Ojagaz berilýänje azygymyzdanam kesildik. Indem...
  - Eje, sen meniň yzymdan gelldiňmi?
  - Hawa, guzym.
  - Eger gitmesem.
  - Eger gitmeseň... – Gülmusa öýdäkileriň ýüzüne birin-birin seredip çykdy. – Eger gitmeseň oglum, bizi – ähli çagalaňy, “watan dönüginiň maşgalasy” diýägede, sowuk ýurtlara sürgün etjekler.

– Eje, özüň bilýäň, obamyzyň nebir güler ýüzli oglanlarynyň öldi habary geldi, niçesine dereksiz ýitdi diýdiler. Ol paşist biziňkileri ýöne palaç ýatyran ýaly gyryp tükedip gelýämişindä! Onsoň biz o ýere baryp öлenden, keseki ýurda aşanymyzy gowy gördük. Ine, Nowruz daýymam “ Bu ýerde ýasaber, özüm öýli-işikli ederin” diýyär.

- Hawa, uýam. Men eýýäm ony öýermegiň gamyny edip ýörün.
  - Ýok, gardaş, oglum meniň bilen gider, näme jeza berselerem, jezasyny çekmeli bor. Belki, günäsi geçiler.
  - Öldüräýseler näme?
  - Öldürjek bolsalar, men bu ýere gelmezdim. Onsoňam sen adam öldüren ganhor däl ahyryn. Meýletin barsaň, günäň yeňlär.
  - Eje, sen maňa gideli diýme. – Narly dyzyna çöküp ýalbardy.
  - Betbagtlyk ejiz adamy-da mert edýändir, balam. Ýalbarybam oturma. Sen erkek kişi ahyryn. Onsoňam çagajyklaryň Sibirde gözünuniň açylaryny isläp duran dälsiň. Men olara söz berdim. Narla ejesi bilen ylalaşaýmakdan başga zat galmadı. Olary Nowruz baýyň özi araçäge çenli ugradyşdy.
  - Yürdumyz aýra, birek-biregiň toý-ýasyna-da görnüp bolanok, uýam.
  - Hawa, bu yibal işi, her kime öz ýurdunda uzak hem bagtly ýaşamak nesip etsin. Bilip bolmaz, adamyň basynda ne gowga, ne gussa bar. Birek-birekden razy bolmaly.
- Olar sagbollaşyp, serhetden bări geçdiler. Ine, şu ýerde-de Narlynyň iki elini yzyna gaňryp daňdylar. Özünü hem oba şurasynyň jaýyna getirdiler. Gülowserem, çagajyklaram şu ýerdedi. Ýöne olary “dönügiň” ýanyna goýbermediler. Bu ýere “hä” diýmän, iki at goşulan araba geldi. Oňa arabakeş Tagan golakdan başga iki adam bilen Narly mündi. Şu ýerde Narly çagalaryna bakyp, nämedir bir zatlar diýdi. Onuň sesi arabanyň tigirleriniň jygyldysy bilen oňly eşidilmedem. Gözýaşa boglup oturan Gülowser bolsa gundagyny gujagyna gysyp, üç ýaşlyja Kakamyradyň hem elinden tutup durdy. Kakamyrat uzak saklanmadı, ejesiniň elinden skpdy-da:
- Ka-ka, ka-ka, sen nirä? – diýip gygyrdu. Arabanyň yzyna düşübem esli ýere çenli ylgady. Yetip bilmejegini bilip, oturyp aglady.

Narlynyň oglunyň bolşuna ýüregi awady.

- Doganlar, siz maňa oguljygym bilen hoşlaşmaga maý beriň – diýip, ýalbardy.
- Gap sesiňi, dönük, lal bolup oturmasaň, gitdiň – diýdi-de, oturanlaryň pişge murtlusy elini sapançasyna ýetirdi.
- Siz meni nırä alyp barýarsyňz?
- Ony harby tribunal çözər.

Gülmusa eje arabanyň tot-tozanyna garylan agtyjagyny ýerinden turzup, üst-başyny kakyşdyrdы. Soňam:

- Yör, oglum, ýör. Basym kakaňam geler – diýip, gözleriniň ýaşyny gyňajynyň ujy bilen süpürdi.
- ... Şol wakadan soň aradan ýarym aý çemesi wagt geçipdi. Narlydan gelen ilkinji haty öydäkilere sesli okap berende, Gülowserem, Gülmusa eje-de möňňürip aglaşypdylar. Goňsy-golamlar gelip, olaryň agysyna goşulypdy. Olar Narlydan erbet habar gelendir öydüp çaklapdylar. Ýone ol hatynda janynyň sagdygy, harby tribunalyň özüne iş kesendigi, häzir bolsa Orsýediň tokaýynda ağaç çapyp ýörenedigi, nesip bolsa ýene-de baş ýıldan soň gaýdyp geljekdigi hakynda ýazypdy.

Muny gelenler aňyp, ýerli-ýerden “Şükür et, ölmän eken, baş ýyljyk näme, göz açyp-ýumasy salymda geçer” diýşip, göwünlik berip, turuşmak bilen boldular.

12.

Bu gün sähер bilen howa bulaşdy, soňam ýagyş damjalady. Yzy bilenem gün çykyp, ýeriň ýüzi tämizlenen ýaly boldy.

Gadam Gülmusa ejelere gelipdi. Ol sözünüň bir ýerinde “Narly agamdan hat alypdym welin, men ony öýde galdyryp gaýdyberipdirin” diýdi.

- Getirseň bolmadymy?-diyip, Gülmusa eje Gadama ýüzlendi. – Şo-ol bir hatyndan soň oguljygymyň hatynyň yzy üzüläýipdi-diýip, ýördüm. Okadyňmy, oglum näme ýazýar?
- Ýazýan zady-ha köp onuň.
- Hany gürrüň bersene.
- Bar gaýgysy yzy onuň.
- Yzynda gaýgy eder ýaly näme barmışyn? Yeke başynyň aladasyny

etse bolany. Täze hasyldanam ýetdik paýymyzy berdiler. Belki, indi tamdyr nanynam iýeris. Şu üç ýetimi ese-boýa galdyryp bilsek, gaýyn-gelniň başga aladasы ýok.

– Gürrüň Gülowser barada.

Gülowser öz adynyň tutulanyna diňsirgendi-de, olaryň gürrüňlerini diňledi.

– Gowusy, daýza jan, men seň özüňe aýdaýyn. Ogluňyz ýazypdyr: "Men bu ýerden diri dolanyp barjagym gümana. Gülowseri atasy öýüne ugradyp goýberiň. Ol menden boş. Size ýekelik kyn düşer. Eje jan, çagalammış welin bermäweri. Käbäm, meniň sargydymy berjaý etmeseň, o dünýe, bu dünýe närazydyryn" diýip berk tabşyrypdyr.

– Ýalan! – Gülowser içerden atylyp çykdy-da, Gadamýň rehimsiz yüzüne alaryldy.-Sen oglan nämeleri samrap dursuň?

– Sen näme meň üstüme çișyäň? Äriň ýazypdyr şeý diýip.

– Hany görkez şol haty, menem göreýin?!

– Görkezemde, görkezmämde, sen hat okap bilýämiň diýsene?

– Okap bilmesem-de, men onuň hatyny görsem tanaryn. Ol ölmez, gaýdyp geler. Bardy-geldi öläýende-de, men onuň ojagyny ölçürmen. Garaşaryn, tä ölinçäm garaşaryn.

Gadamýň getiren habary gaýyn-gelin arasynda sowuklyk berdi, aşlaryna awy gatdy.

Gülowser dälirän ýaly boldy, gaýnnyň ýanynda-da ýangynly gepledı:

–Enesi, bu gürrüňler Gadamýň özüniň toslap tapan zatlary. Gaýraty bolsa, görkezsün haty.

– Men ony oglanlara okamaga berdim.-diýip, Gadam hem sesini gataldybyrak gepledı. -Gardaşlaryň hem eşitdi. Ýogsa-da, Gülowser, sen talagyň berlensoň, bu içerde goýulmajagyňa akylyň ýetenokmy?

– Bela edenokmy, gap sesiňi ýerçeken, bolmasa kelläňi ýaryan. Gitmerin, etimi tike-tike etselerem gitmerin. Enesi – ol Gülmusa ejäň ýanyna geldi. – balalarymdan aýrylyp git diýmäň.

– Eger, gelin, adamýň şeýdip ýazan bolsa, onda menem şerigatyň garşysyna gidip bilmen-ä. Talagyň alaňsoň onuň yzynda oturmak saňa-da dürs däldir. Wah, men bu zatlary eşitmän, ölüp giden bolsam bolmadymy?

- Enesi...
- Jan guzym.

Olar gözyaş döküp, garsa gujaklaşdylar. Şol pursadam Gadam howludan çykyp gitdi.

Şol gün agsam Gülmusa ejelere Gülöwseriň dogan-garyndaşlary döküldiler.

– Wah, men bir garabagyr ene boldum. Narly ýaly, bigaýrat ogul dograndan, dogurman geçen bolsam bolmadym? – diýip, Gülmusa eje-de ara goşuldy. – Gülöwser gelinleriň naýbaşysy, gözumiň ýagy, yetimleriň hossarydy. Ony nirä äkitmekçi bolýarsyňz? Talagam bolsa, owarram, gözumi ýumaryn. Siz oňa degmäň, goý ol bizde ýaşabersin. Il-günem näme diýse, şony diýsin. O gitse, çülpelere kim sereder, körpäni kim emdirer, agtyjagym wepat bolar.

– O biziň işimiz däl. Yöne talagy berlen uýamyza eýe durmak biziň borjumyz.-diyip, Gülöwseriň uly dogany Gadamýň yüzüne seretdi.

– Şu öýden diňe maslyggymy çykararsyňz.

Gülöwseriň agzyna bakmadylar. Onuň gujagyndaky gundagyny zor edip aldylar-da, getiribem Gülmusa ejäniň öňüne okladylar.

– Alyň, güjügiňize eýe duruň, nätseňiz şeýdiň, özüziz emdiräýiň.

Gülmusa eje ýere oklanylan bäbegi garbap alanam bolsa, gulagyna gelniniň zaryn sesi geldi durdy,geldi durdy.

x x

x

Gülöwseri çagalaryndan aýryp, atasy öýüne getirdiler. Onuň ykbaly basym çözüldi. Şol gün ol ikindinaralar arabakeş Tagan golaga nikalanylyp berildi. Ol birki adama güýç bererli däldi. Yöne ony bu ýerden köplük bolup süýräp diýen ýaly alyp gitdiler.

Şol pursatdan başlabam Gülmusa ejäniň derdi artdy. Çagalaryň ulujalaryny-ha birjigem gaýgy edenokdy. Onuň bar gaýgysy gundagdaky çagady. Ol eýýämden ajygyp, çyrlap otyrdy.

Şol günü-hä uzakly gjäni aglap geçirdi. Gülmusa eje ony höreköşe edip gördü, nabatly suw içirdi, barybir, ol sesini goýmady. Soň ol ony gujagyna alyp golaýda çaga dogran eneleriň

öýlerine aýlady. "Birki owurt emdiriň, gaýrat ediň, agtyjagym ölüp barýar" diýip, ýalbarmak-ýalbardy. Gülmusa ejäniň yüzünden geçip bilmeýän gelinlerem tapyldy. Her gün biri emdirdi. Soňy bilen birentek ene "süydüm çekilipdir, öz çagama-da ýetenok" diýse, olaryň käbiri "keseki çagany keşdim çekenok" diýýärdi.

Kakamyradyň ýagdaýam şondan gowy däldi. Bir garny açdy, bir garny dokdy. Üstesine-de: "Eje, sen nirede?" diýip, howlyň içinde iki-baka elewräp ýördi. Gündizlerine dem ganymatdy, gjelerine welin Gülmusa ejäniň ýuregine-bagryna düşýärdi, başyny alyp, nirädir bir ýerlerik çykyp gidesi gelýärdi.

Bir günem Gülmusa ejäniň gökdäki dilegi ýerde gowuşdy. Olaryň ýanyна täze bir goňşy göçüp geldi. Ol goňşynyň täsin ýeri: :Çagajygы başga birine emdirtjek bolup kösenip ýörme. Getiriber, günde bir däl, iki-ýç getir, ýüzümi çytmaryn" diýipdi.

Gülmusa eje welin oňa haýran galýardy. "Balajygma rehmi inendir munuň. Alladan gaýtsyn, ýuzi-gözi dert görmesin" diýip, alkyş baryny aýdardy. "Iýmeseň süýt inmez" diýibem, her gezek onuň ýanyна eli boş gelmezdi, nämedir bir zat getirerdi. –Gülmusa eje, gulagym agyryp halys ynjalamok-la. Asyl muňa hiç zadyň kömegi degenok – diýip, bir gezek täze goňşy Doýduk onuň ýanynda zeýrendi.

–Wiý, gyzym, öňræk aýtsaň bolmadym? Häzir men gulagyň suwa gaýnadylan ýowşanyň buguna tutaryn welin, kömegi degse gerek.

– Şeýtseňizläň. Ýogsam aňkamy aşyrýa bi. Şol gün Gülmusa eje öýlerine giç agşam gaýtdy...

Muhammetjigi welin ýadaman-ýaltanman günde üç wagtyna gatnatdy. Çagajyk ene Süydünden ers-mers boldy ötägitdi. Ol indi agzyna tutdurylan bulamakdanam, geçi süydündenem gereğini edinýärdi. Gülmusa eje muňa iki bolup bilmeýärdi. Tüweleme, Kakamyratdyr Ogulsuraý dagylar-a jedir-jedir edişip, Gülmusa ejäniň yzyndan aýrylanokdylar, ıgdeden, hozdan çöpleşdirip, mellegiň içinden çykmazdylar.

Boldy-boldy Gülöwsere boldy, bu dünýede ähli zat o görgüliň garşysyna goýlan ýalydy."Balajyklarym"diýip, uzakly gjäni aglap-eňräp geçiryärdi. Tagan golag-a onuň ýagdaýyna

düşünjegem bolmaýardy. Gülöwser welin maşgala bolup ýaşaşa-da, ondan göwreli bolsa-da, öz çagalaryny ýatdan çykaryp bilmeýärdi. Uzakly gün bar oý-pikiri yzynda galdyryp gaýdan çagalarydy, şolar ýadyna düşende, içine ot düşyärdi. Romanlar